

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. IV. De Efficatia veterum Sacramentorum. præsertim Circumcisionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

nem; falsum est, id rationi genericæ Sacramenti adversari: immo cum dissolubilitate aliqua consistit in nova Lege Sacramentum Matrimonii; cum in ea ratum solvatur per professionem solemnem Religionis. Neque inter figuram & figuratum debet esse omnimoda proportio.

QUESTIO IV.

De Efficacia veterum Sacramentorum, præsertim Circumcisionis.

37.
Veteris Legis Sacramenta non contulerunt gratiam, sed legalem salutem.

DE Sacramentis veteris Testamenti (si Circumcisionem seu remedium parvulorum excipias) satis convenit inter Theologos Catholicos, ea non causasse in recipientibus gratiam sanctificantem ex opere operato, sed solum legalem aliquam sanctitatem. Unde Apostolus in Epistola ad Hebræos pluribus inculcat sacrificia & ceremonias veteris Legis generatim nihil ad perfectum adduxisse, neque potuisse (ut expressit cap. 9.) juxta conscientiam perfectam, facere servientem, sed tantum sanctificasse ad emundationem carnis. Deinde Concilium Florentinum in Decreto de Armenis de Sacramentis novæ Legis ait: *Que multum à Sacramentis differunt antiqua Legis: illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant: Hac vero nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt.* Et Aug. in Psal. 73. ait: *Alia sunt Sacramenta dantia salutem, alia promittentia Salvatorem: Sacramenta veteris Testamenti dant salutem, Sacramenta veteris Testamenti promiserunt Salvatorem.* Idem tradit aliis locis. Dum vero Tract. 26. in Joan. significat Sacramenta vetera & nova posse dici paria, sive eodem virtute spirituali, solum vult esse paria in virtute seu ratione signi; adeoque eadem analogicè ex parte rei significatæ, quia idem significant, non tamen esse in ratione causa eadem aut paria. Allegatque illud 1. ad Cor. 10. *Omnes eandem escam spiritalem manducaverunt &c.* Quamvis alioquin verè Apostolus, ibi non conferat Judæos cum Christianis (ut vult Calvinus) sed ipsos inter se, ut patet ex contextu: *Patres (inquit) nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Moysè baptizati sunt &c. & omnes eandem escam spiritalem manducaverunt &c. sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, seu plures eorum Deo non placuerunt, puniti in deserto.*

Quo sensu Augustinus illa & nova dicitur esse paria.

38.
Sacrificia expiatoria non valebunt ad delendum peccata, nisi ex opere operantis.

Nec refert, quod Levitici 15. & 16. expressè præscribantur sacrificia pro expiatione peccatorum, sic ut etiam promittatur remissio: non enim valuerunt nisi quoad legalem immunditiam abstergendam, & simul etiam avertendas plagas hujus vitæ Judæis à Deo solitas intentari; non autem quoad remissionem culpæ, aut poenæ futuri

saeculi, nisi ex opere operantis, accedente nimirum contritione ipsius peccatoris, pro quo offerebantur sacrificia protestativa adventus Messiae. Quomodo etiam constat exercitium reliquarum antiquæ Legis ceremoniarum, cum forent cultus Religionis & actus veræ virtutis, fuisse ex opere operantis meritum, sive de congruo sive de condigno, eo modo quo actus aliarum virtutum. Quod apparet indubitatum apud omnes Doctores. Quidquid Nonnulli autem videantur existimasse, ea tantum fuisse in onus imposita, sic ut quantumvis iusti illa susciperent, nil fructus vel augmenti gratiæ ac meriti apud Deum obtinerent, Quod sanè absurdum est, & à communibus de merito regalis alienum. Deinde quid dicerent isti de oblatione sacræ Virginis, eum obtulit parvulum aut duos pullos columbarum, numquid & ista à merito vacua fuit? inquit D. Bonaventura 4. d. 1. p. 1. art. 1. q. 5.

Præcipua igitur difficultas manet de Circumcisione. Pro resolutione

Dico I. Circumcisio primario quidem fuit instituta, ut esset signaculum fœderis, quod pepigit Deus cum Abrahamo, & distinctivum posteritatis, & familiæ Abraham à reliquis populis: simulque protestativum fidei in Messiam venturum. Colligitur ex institutione Circumcisionis, prout refertur Genes. 17. & de Abrahamo ad Rom. 4. dicitur: *Signum accepit Circumcisionis, signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio.* Idipsum saltem volunt Patres; Iustinus Martyr Dial. contra Tryphonem; Circumcisionem (inquit) accepit Abraham, significationis gratiæ, non justitiæ. Irenæus lib. 4. contra hæreses cap. 3. ubi asserit Circumcisionem esse datam, non ut consummationem justitiæ, sed ut cognoscibile perseveraret genus Abraham. Cyrillus lib. 10. in Iulianum negat valuisse ad justitiam. Similia habent alii Patres.

Dico II. Nihilominus circumcisio secundario & consequenter instituta fuit remedium originalis peccati pro parvulis masculis, quo ipsum originale delebatur, & per consequens gratia justificans infundebatur. Ita communiter Doctores cum D. Thoma 4. q. 70. art. 4. in corp. qui addit ita ab omnibus sentiri, ut mire ipsi citari à Vasquez & Lugo in contrarium ex hoc loco aut ex q. 62. art. 6. ad 3. ubi similiter tradit potius Conclusionem nostram. Quam etiam tradit D. Bonav. d. 1. p. 2. in Expos. textus dub. 1. & art. 2. q. 1. in Conclus. & q. 3. in corp. Immo Scotus q. 1. q. 6. n. 1. ait, hoc supponendum esse tamquam certum. Quod censet etiam vastus aliorum Doctores. Probat ex August. lib. 3. contra Iulian. cap. 18: *Responde si potes: cur ipse Isaac, nisi baptizatus Christi signo circumcisus die octavo fuisse perisset anima ejus de populo suo? Explicat si potes: tanta poena quo merito plesteretur, nisi ab hac illo Sacramento liberaretur? Lib. 2. contra Iulianum litteras*

litteras Posiliani c. 72. Antiquus populus Dei circumcissionem pro baptismo habebat. Lib. 4. de Baptismo contra Donatistas c. 24. cur præceptum est ei, Abrahamæ, ut omnem deinceps infantem masculinum octavo die circumcideret, nisi quia & ipsum per seipsum Sacramentum multum valebat? Et alibi sæpè. Gregorius 4. Moral. c. 2. Quod apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud Veteres pro iis qui de stirpe Abrahamæ prodierunt mysterium Circumcisionis. Idem tradunt Prosper Ep. ad Demetriadem, Fligentius de Incarnat. cap. 15. Isidorus, Beda, Bernardus, Rupertus, Hugo Victorinus.

Denique Innocentius III. c. Majores de Bapt. dicit, quod Baptisma circumcissioni successe. Et confert verba Genes. 17. Masculus cuius caro præputii circumcisa non fuerit &c. verbis Christi Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei. Explicansque utriusque effectus subiungit: Est originalis culpa remittebatur per Circumcisionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum celorum, quod usque ad mortem Christi fuit omnibus obseratum.

Habet insuper hæc Patrum doctrina fundamentum in illis verbis Gen. 17. Masculus, cuius præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit. Quæ verba licet Varii intelligant de solis adultis; tamen Septuaginta Interpretes, & ex iis Augustinus ac multi veteres Patres repetunt, octavo die. Quod etiam notat Interpres antea v. 12. posuerat. Et quamvis postea rursus id non addat, sententia tamen generalis est, ut etiam de parvulis intelligi possit. Unde lectio Septuaginta (quæ etiam in nova editione facta iussu Sixti V. retenta fuit) explicat editionem vulgatam. Cum itaque parvuli octavo die non circumcisi anima fuerit delenda de populo Dei, non solum carnali Judaico, sed potissimum spirituali, nempe iustorum, ut constanter hunc locum intelligit August. 16. de Civit. c. 27. & frequenter in libris contra Iulianum, signanter lib. 2. cap. 6. sequitur circumcissionem purgasse à peccato originali, cui soli anima pueri est subiecta.

Denique idem confirmat ratio, quæ in prædictis verbis allegatur, videlicet, quia pactum meum irritum fecit: cum enim parvulus octavo die non circumcissus damnari non potuerit ex eo præcisè, quod irritum fecerit pactum de adhibenda circumcissione, quandoquidem pacti personalis sit incappax; sequitur fuisse damnandum ex eo, quod insuper irritum fecerit pactum peccando in Adamo, à quo peccato debebat per circumcissionem purgari. Ita Aug. 1. 2. de Nupt. & Concup. c. 11.

Est tamen observandum circumcissionem non potuisse adhiberi feminis, nec ante octavum diem masculis ob infantium teneritudinem; etsi forte citius adhibita, fuisset va-

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

lida quantum ad præsentem effectum, cum remedium ten. p. s. juxta D. Bonaventuram 4. d. 1. p. 2. legis naturæ. 2. q. 2. sit quidem necessarium quoad observantiam, non tamen quoad efficaciam. Deinde ipsa fuit omissa in deserto quadraginta annis, ut colligitur ex Josue 5. Unde cum non sit credibile feminas generaliter, aut masculos ante octavum diem fuisse destitutos Sacramento justificante, seu remedio, quod licet potuerit adhiberi, aut fideles tanto tempore tam universaliter neglexisse medium unice necessarium parvulis frequenter mox à nativitate morientibus; existimandum est feminis generaliter & masculis periclitantibus ante octavum diem potuisse adhiberi remedium legis naturæ: idemque ex dispensatione aut instinctu divino fuisse adhibitum tempore peregrinationis Israëlitarum per desertum, quo tempore ob incertitudinem motus castrorum, quæ movebantur ad motum nubis, non poterat servari circumcisio. Quæ insuper tunc erat minus necessaria in quantum erat signum distinctivum: cum in deserto non possint Gentibus commiseri. Unde postmodum præcepta fuit una generalis circumcisio in terra promissionis, in typum illius quæ futura est in patria. Quæ rectè notavit D. Bonav. sup.

Ex dictis hac Conclusionem satis colligitur infundatam esse recentem opinionem Lugo disp. 5. sect. 2. qui volens componere auctoritates Patrum specietenus repugnantes dixit circumcissionem tantum fuisse à Deo institutam in signum, adeoque ex institutione sua non delevisse originale; eundem solitam fuisse eadem operam assumi pro remedio legis naturæ (quod putat fuisse ceremoniam liberam) quoad masculos parvulos, quibus aliud necdum erat applicatum. Hoc namque manifestè dissonat allegatis auctoritatibus, quæ apertè tribuunt hanc vim circumcissioni vi institutionis factæ Gen. 17. Quas proinde constanter ita intellexerunt antiquiores Theologi. Deinde gratis dissimulato, quod determinatio remedii legis naturæ fuerit olim in arbitrio illud applicantium: unde didicit Lugo Judæos adeo concorditer relicto veteri remedio adhibuisse masculis suis novam circumcissionem, & usque ad octavum diem expectasse, non adhibita citius aliqua oblatione parvuli mundativa, si non erat vi divinæ ordinationis seu institutionis obligatio in hunc finem regulariter adhibendi circumcissionem?

Dico III. Circumcisio (idem ferè est de Remedio legis naturæ) rectè dici potest parvulis contulisse gratiam deletivam peccati originalis ex opere operato. Ita Scotus sup. num. 11. & plurimi alii. Probatur ex auctoritatibus præced. conclus. citatis, in quibus ex vi institutionis divinæ idem tribuitur circumcissioni quod baptismo; diciturque tantum Sacramentum liberare à pœna interitus, per seipsum multum valere, & originale culpam

43.
Nova Patrum explicatio, quam Lugo allegat, refutatur.

44.
Circumcisio conferebat gratiam ex opere operato saltem parvulis.

per mysterium circumcisionis remitti; & consequenter per illud conferri gratiam sanctificantem, sine qua juxta legem ordinariam peccati non fit remissio: atqui nihil aliud requiritur ad conferendam gratiam ex opere operato, ergo &c. Confirmatur: quia circumcisio non habet vim ex opere operantis parvuli, qui est incapax meriti personalis; nec ex opere operantis ipsius parentis aut circumcidentis parvulum: nam alioquin male fuisset provulum parvulis, utpote qui à malis circumcisi nullum fructum habuissent. Unde falsum est fuisse requisitam fidem internam parentum, vel ut meritum operantis sufficeret enim implicita seu objectiva in ipsa circumcissione, quæ adhibebatur, inclusa, vel ad summum fides Ecclesiæ aut congregationis Fidelium: alioquin non rectè auctoritates remissionem culpæ in solam circumcissionem refundent. Unde *Aug. lib. 1. contra Crescon. c. 31.* & alibi asserit circumcissionem etiam Samaritanorum parvulis valuisse.

45.

Dices I. Circumcisio non contulit gratiam adultis, ut ex Patribus fuse probat Bellarminus l. 2. de Sacrament. c. 14. & seqq. ideoque Apostolus ad Rom. 4. docet Abraham non fuisse justificatum ex circumcissione, sed ex fide, scilicet vivâ per charitatem, & accepisse circumcissionem tamquam signaculum justitiæ fidei, quæ erat in præputio Abraham: ergo circumcisio non confert gratiam ex opere operato: alioquin etiam conferret illam omni non ponenti obicem, idque præter ejus meritum. Resp. dissimulato Antec. Neg. Conf. ad ejus probationem dico sufficere ut conferat gratiam non ponenti obicem, quando adhibetur illi, pro quo est instituta in ratione signi efficacis gratiæ; prout solum instituta fuit pro parvulis peccato originali infectis, seu per actus propios ad justificationem disponere non valentibus, ut ex auctoritatibus & congruentiâ colligitur, & innuitur à *Scoto sup.* Pro adultis verò tantum fuit instituta in signum fœderis & distinctivum populi Dei à reliquis gentibus. Idemque communiter dicitur de Remedio legis naturæ, quod etsi respectu parvulorum esset efficax gratiæ, non tamen respectu adultorum. Aliqui nihilominus existimant remedium externum deletivum originalis peccati potuisse cum fructu semel singulis, etiam adultis, quibus necdum fuisset adhibitum, vel antea justificatis per actum internum, potuisse applicari; non quidem causando in adultis primam gratiam cum attritione instar sacramenti mortuorum (quod imperfectionem istius statûs excedit) sed conferendo gratiæ augmentum. Quare idem consequenter dicunt de circumcissione quoad masculos Hebræorum: etsi ita non profuerit Abraham, utpote qui dudum per remedium legis naturæ gratiam acceperat. Quæ

Ex quo non rectè arguitur contulisse gratiâ adultis,

Quâvis & his gratiam contulisse sit incerta quorundam nec adeo sùdasa conjectura,

Non tamen Abraham illam contulit.

tamen satis gratis videntur dicta, minisque imperfectioni istius statûs congruentia.

Dices II. Apostolus ad Rom. 3. & 4. ad Gal. 3. & 5. aliisque locis videtur adimere circumcissioni vim justificandi, quod etiam faciunt varii Patres. Idem continetur in generalibus locutionibus Scripturæ & Patrum, dicentium Sacramenta veteris legis (sub quibus communiter recitetur circumcisio) non contulisse gratiam, sed illam tantum præfigurasse conferendam per passionem Christi in Sacramentis novæ legis. Quod clarè expressit *Concilium Florentinum in Decreto de Armenis*, cujus verba in principio quæstionis retulimus. Resp. Auctoritates istas posse & debere explicari, ut non contrarientur auctoritatibus *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & aliorum Patrum manifestè tradentium doctrinam nostræ Conclusionis.

Dico itaque Apostolum subinde loqui de circumcissione pro statu novæ Legis; prout 1. ad Cor. 7. ait: *Circumcisio nihil est*, scilicet homini qui Christianam fidem suscepit. Subinde eam sumit pro ipso Judaismo. Quo sensu ad Galat. 3. ait: *In Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium*, id est, in Christianismo neque Judaismus, neque Gentilismus quidquam valet ad justitiam seu beatam vitam.

Aliis autem locis ad sensum Judæorum negat circumcissionem aut ulla opera Legis valuisse ad justificationem sine spiritu fidei & merito Christi Jesu; cum tamen ipsi plus æquò in efficacia operû suæ legis præ Gentibus gloriarentur. Ad quod impertinens est, circumcissionem profuisse parvulis masculis Hebræis ex secundaria ordinatione Dei ad deletionem originalis peccati: cum & illam vim habere ipsam dicamus, quatenus erat protestatio fidei in Christum, atque adeò ex ejus merito & passione. Et Judæi hac ratione non possent præ Gentibus gloriari, cum non justificaret tamquam opus legis, sed deserviret tantum parvulis masculis loco remedii legis naturæ, quod etiam habebant Gentes. Alioquin cum Apostolus etiam excludat gloriationem Gentium, sequeretur nec remedium Legis naturæ quidquam valuisse ad justificandum parvulos.

Eodem modo intelligendi sunt Patres, qui phrasi Apostoli non nisi utilitatem specialem circumcissionis præ præputio aut favore Gentibus concessio excludunt. Vel certe volunt non valuisse Abraham adultis & dudum justificato etiam per remedium legis naturæ ad justitiam; neque valere ex primaria institutione: non autem, quin saltem parvulis ex secundaria institutione valuerit. Vel illam sic esse institutam tamquam remedium sine quo non possit obtineri universaliter justificatio, utpote quæ sine illa feminis, nec non ante institutionem

nem etiam masculis obtigerit, ut arguunt quidam Patres. Vel denique illam non fuisse datam velut consummationem seu statum consummatum iustitiae, neque ut dispositionem immediatam ad gloriam, quia non aperuit januam. Vide *Scutum d. 1. q. 6. n. 11.* Si unus vel alter nullam explicationem pate- retur (ut solus *Chrysostomus* juxta *Arriaga disp. 9. s. 4. n. 19.*) id non debet praepredicare nostrae doctrinae.

48. Ad auctoritates aliorum generaliter asserentium inefficaciam Sacramentorum Veteris Legis, dico illos non comprehendere Circumcisionem respectu parvulorum in- fectorum peccato originali. Nam praeterquam quod circumcisio non sit ex Moyses, sed ex Patribus, ut dicitur *Joan. 7.* non conferebat quoque ipsa gratiam quatenus erat praecise opus legis, sed quatenus erat remedium Legis naturae, Gentibus quidem commune, sed pro Israelitis masculis divinitus restrictum ad tale signum; & proinde non poterant Judaei idcirco praeter Gentibus gloriari. Specialiter autem id censendum est de Concilio Florentino, quod agit contra Armenos ex errore existimantes Sacramenta novae Legis non habere efficaciam, sed esse nuda signa instar Sacramentorum aut ceremoniarum legis Moysaicae; non enim solent Concilia in locutionibus generalibus condemnare *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & totaliorum Patrum ac Theologorum doctrinam; de qua in Concilio Florentino non fuerat nota controversia specialis. Loquitur itaque Florentinum stylo conclusivo etiam ipse *Augustinus* (de cujus tamen mente quis merito dubitet, quantum ad efficaciam circum- cisionis?) qui iisdem ferè verbis in *Psal. 73. & Ep. 19.* quae est ad Hieronymum, docet Sacramenta antiquae legis non don- tulisse gratiam sed tantum praefigurasse. Similia habet *lib. 19. contra Faustum c. 13.* Unde sicut ipse *Augustinus* non comprehendit cir- cumcisionem quatenus erat remedium pro originali pro Israelitis, sic nec Florentinum simili modo loquens, aut alia Concilia. Vel certe cum *Arriaga d. 9. sect. 4. num. 19.* & aliis dicendum foret Florentinum loqui de antiquis, uti de novis, universaliter, adeo- que discrimen subsistere per hoc quod omnia nova contineant & conferant gratiam, non tamen omnia antiqua, sed potius vix ulla, unum scilicet vel alterum. Et plane ipsi adversarii debent simili aliquo modo explicare Florentinum quantum ad reme- dium legis naturae, quod etiam cum Sa- cramentis ceteris in antiqua lege quoad fe- mias perseveravit, adeoque simili qua cir- cumcisio ratione inter antiqua Sacramenta recensendum esset.

49. Instabis: Concilia videntur continen- tiam & efficientiam gratiae appropriare Sacramentis novae Legis; adeo ut nequi- dem remedium legis naturae videatur poi-

se conferre gratiam ex opere operato, & per consequens nec circumcisio. Resp. Neg. Ass. cum ex antè dictis satis constet institutum fuisse remedium contra peccatum ori- ginale, idque pro masculis de posteritate Abraham fuisse regulariter circumcisionem, adeoque non potuerunt Concilia praedicto remedio efficientiam gratiae denegare, & consequenter loquuntur de Sacramentis & ceremoniis legis Moysaicae non comprehen- sis praefatis remediis. Quamvis Sacramenta novae Legis speciali ratione contineant gratiam, tamquam scilicet sibi propriam, eamque abundantioram, cum etiam reme- dium legis naturae gratiam, quam confere- bat parciorem, deberet ex lege Evangelica mendicare. Sunt tamen Nonnulli, qui pu- tent remedium hoc sive circumcisionem non tam causasse gratiam ex opere operato, quam fuisse meram conditionem sine qua non. Sed hi reducunt difficultatem ad qua- stionem de nomine, in qua sine ratione ne- gant remedium illud sive circumcisionem fuisse causam moralem gratiae, contra aper- ta testimonia *Augustini, Gregorii, Innocentii III.* & aliorum supra citatorum.

Dices denique: Si circumcisio habuerit istum effectum, mirum est, quod *Iosephus & Philo* illius non meminerint, cum tamen ex- actè omnia describant. Resp. Neg. Ass. quia nec meminerunt remedii Legis naturae: ef- fectus autem ille circumcisionis non est, qua- tenus ipsa est ceremonia legis Moysaicae (de qua agunt) sed quatenus jam ante erat sub- rogata in locum remedii legis naturae.

QUESTIO V.

An, Quot, & à quo instituta sint Sacramenta novae Legis?

ESSE in nova Lege proprii nominis Sa- cramenta apud omnes est indubitatum, & patebit ex dicendis de eorum numero, ac singulis in particulari. Necessitas porro ea instituendi non fuit absoluta & simpliciter: poterat enim Deus aliis externis symbolis praesertim sacrificiis, populum Christianum adunare, & gratis liberaliter donandis effi- caciam Sacramentorum supplere. Congru- entissimum tamen fuit, attentà Dei benigni- tate, hominisque infirmi indigentia & con- ditione, huiusmodi sensibilia signa institui. Quare pauca pro multis antiquis, eademque factu facilissima, & intellectu angustissima, & conserva- tione castissima ipse Dominus & Apostolica traditis disciplina; ut inquit *S. Aug. l. 3. de doctrina Chri- stiana c. 9.* quibus Deus, (ut ait *Ep. 118. in princip.*) societatem novi populi colligavit; & in quibus (ut ait *Trid. sess. 14. in proemio de Ex- trema Unct.*) auxilia maxima preparavit, quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritibus incommodo possent.

Solutio.

50. Cur Iosephus & Philo non meminerint remedia Legis naturae: effectus autem circum- cisionis.

51. In nova lege Sacramenta instituta sunt congruentissimi.

